

Haber Giriş: Haber girişi asıl önemli olan unsurun bulunduğu bölümdür. Giriş bölümü Türkiye’de “Flaş” olarak tanımlanmaktadır. İngilizce konuşulan ülkelerde “Lead” olarak tanımlanır. Burada mutlaka yer alması gereken unsurun yanında ne zaman, nerede, nasıl, niçin, kim sorularının yanıtlarının bazılarının olması gerekir. Burada temel ilke en yukarı çekilecek ana unsurdan başlayarak, adım adım ayrıntılara doğru gitmektir. Yani giriş okuyucuya haberde neyi bulacağını gösteren bazı unsurları içermelidir.

Haber girişinin nasıl olması gerektiğine ilişkin, farklı ortamlarda farklı uygulamalar yer almaktadır. Örneğin haberin nereden geldiği, bir başka deyişle “mahreç” (köken) mutlaka konmalıdır. Köken haberin yapıldığı yeri belirtir. Erzurum’daki bir olayı telefonda alarak yazan bir muhabir, köken olarak yazdığı yeri koymalıdır. Bununla birlikte eğer kurumun Erzurumdaki muhabiri, haberi İstanbul’daki arkadaşına telefonla geçiyorsa, köken olarak Erzurum konur.

Ankara’daki trafik kazasında 21 kişi öldü
Ankara — Xxx xxx (devam)

Olay gazeteciliğinde zaman unsurunun girişte verilmesi gerekir. Zaman unsurunun nasıl verileceği de haberin hangi ortamda yayımlanacağıyla ilgilidir. Örneğin yukarıdaki haber başlığı ve girişinin internet ortamında yayımlanmasında çoğunlukla şu yöntem uygulanmaktadır:

Ankara’da trafik kazasında 21 kişi öldü
Ankara – Atatürk Bulvarı üzerinde bugün iki otomobil çarpıştıktan sonra, araçlardan birinin yoldan çıkarak karşıdan karşıya geçmeyi bekleyen insanları ezmesi sonucu 21 kişi öldü, 34 kişi yaralandı.

İnternet sitelerinde tarih, çoğunlukla yazılım tarafından otomatik olarak atılabilir. Böyle bir durumda haberin olduğu zamanı dün, bugün, geçtiğimiz Perşembe günü, gibi yazmak mümkündür. Çünkü okuyucu tam tarihi yukarıda otomatik olarak atılan tarih bölümünden anlayabilir. Aynı haberi

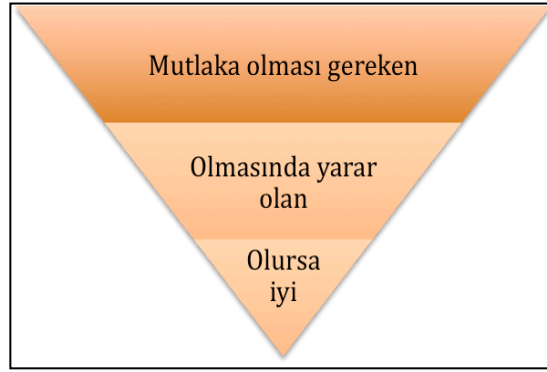
kağıt gazete için yazdığınızda mutlaka “dün” demek zorundasınız. Çünkü gazete bir sonraki gün dağıtıldığında okuyucu açısından “dün” olacaktır. Dersin sınavında ve bundan sonraki tüm haber uygulamalarında kağıt gazete için yazıldığı varsayılacaktır. Bu nedenle, elimizdeki ajans haberi veya ham bilgi tutanağı “bugün” diyorsa, haber yazılırken “dün” olur. Tüm zamanlarda kağıt gazetenin bir sonraki gün okuyucuya ulaşacağı unutulmamalıdır.

Haber gövdesi: Haberin gövdesi başlık ve giriş paragrafından sonra gelen cümleler ve paragraflardır. Gövde, başlık ve girişte yer alan unsurları ayrıntılandıran, açıklayan, anlatan paragraflarla başlar. Bununla birlikte arkaplan bilgisiyle haber gövdesinin birbirine örülmesi de mümkündür. Haber gövdesi, girişte yer almayan unsurları ve/veya bu unsurlar hakkındaki daha ayrıntılı bilgileri içerir. Örneğin ölü ve yaralıların isimleri, kazaya karışan araçlarla ilgili bilgiler, kazanın nasıl olduğu, hız sınırları, kazanın olduğu yerle ilgili ek bilgiler haberin gövdesinde verilir.

Arkaplan: İzleyicinin, haberleştirilen olayın çeşitli boyutlarını daha iyi anlamlandırabilmesi için kullanılan ek bilgilerdir. Bu ek bilgiler çok çeşitli biçimlerde olabilir. Örneğin kaza haberlerinde, daha önce söz konusu kaza yerinde olan önceki kazalar arkaplan olarak verilebilir. Tren kazaları açısından da durum böyledir. Ülkede kaç tren kazası olmuş, hangi hatlarda olmuş, kaç kişi ölmüş, hangi yıllarda olmuş gibi bilgiler arkaplan bilgileridir. Arkaplan, bir haberin arasında veya sonunda bir veya bir kaç paragraf olabileceği gibi, eğer haber gazete tarafından büyütülecekse (daha fazla yer ayrılacaksa anlamına gelir), arkaplan haberi olarak ayrıca haberleştirilebilir. Örneğin 120 kişinin öldüğü bir tren kazasıyla ilgili haberin yanına Dünya’daki ve Türkiye’deki büyük tren kazalarının haberi konabilir. Arkaplanda kaza, cinayet, yaralama istatistikleri gibi sayılar verilecekse son olayın da katılması gerekir. Biz haberi yazana kadar Ankara’da 182 kişi bir yerden atlayarak intihar etmişse, bugüne kadar 183 kişinin aynı yerde intihar ettiğini yazarız. Son intiharı da arkaplan istatistiğine ekleriz.

Haberin yapılandırılması ve haber bölümlerine konmasına yardımcı olmak üzere geliştirilmiş modellerden biri piramitler üzerine kurulmuştur. Olay gazeteciliğinden genel olarak uygulanabilecek olan model, ters piramit modelidir. Bu modele göre bir haberde mutlaka verilmesi gereken bilgiler haberin başlığı ve girişinde olmalıdır. Verilmesinde yarar olan diğer bilgiler haberin gövdesinde verilir. Olsa da olur, olmasa da diyeceğimiz türden bilgilerse en aşağıda verilir.

Şekil 7: Olay gazeteciliğinde ters piramit modeli

Bu modelin telgraf dönemi gazeteciliğinden kalmak bir model olduğunu vurgulayalım. Telgrafla haberin geçildiği dönemlerde, iletişim kanalı sık sık kopardı. Bu kopuş kimi zaman günler boyunca sürebilirdi. Merkezine başka türlü erişemeyecek olan gazeteciler, haberin en önemli ve mutlaka verilmesi gereken bilgilerini en başa koyarlardı, görece olarak daha az önemli bilgileri haberin aşağısına koyarlardı. Her ne kadar günümüzde bilgisayarlar bu işlemleri hızlandırmış olsa da ters piramit modeli olay gazeteciliğinin klasik modeli olarak oturmuş durumdadır. En önemli bilgileri en yukarıya koyma ilkesinin bir başka nedeni de okurun ilgisini çekeceği düşünülen unsuru başlığa ve haber girişine almak ve böylece okuru okumaya davet etmektir. İlgi duymayanlarsa başlığı ve girişi okuduktan sonra haberin gerisinde ne olduğunu kestirip, haberi okumamayı seçebilirler.

Haberin bölümleriyle ters piramiti yan yana koyduğumuzda, her haber bölümünün önemi daha iyi anlaşılabilir. Haber başlığı ve uzun haberlerde haber özeti ve haberin girişi mutlaka olması gereken bilgileri içermelidir. Bunlar en azından Ne? Ne zaman? Kim(ler)? Sorularının yanıtlarını

içermelidir. Haberin çeşitli ayrıntıları ve kapsayıcı boyutları haberin gövde bölümünde verilebilir. Bu modele göre haberde en az yer tutan ve en aşağıdaki kesim arkaplan bilgisi olmaktadır.

Şekil 8: Haberin bölümleri ve ters piramit ilişkisi

